

**Burchardt L. (red.) 2008 – Jezioro Lednica.
Historyczne i współczesne funkcjonowanie
ekosystemu wodnego –**

Kwartet, Poznań, ss. 226.

[ISBN 978-83-60069-53-0]

Jezioro Lednica, położone na terenie Lednickiego Parku Krajobrazowego, jest największym zbiornikiem wodnym w Wielkopolsce. Jest to jezioro polodowcowe, rynnowe o powierzchni 339 ha, na zbiorniku znajduje się pięć wysp o łącznej powierzchni ponad 9 ha.

Publikacja zawiera wszechstronną charakterystykę jeziora Lednica i jego otoczenia. Książka składa się z 23 rozdziałów, jest opracowaniem zbiorowym przygotowanym przez 22 autorów. Autorzy charakteryzują zbiornik przywołując opublikowane już dane historyczne i współczesne pochodzące z badań prowadzonych w różnych ośrodkach, jak też prezentują wyniki badań własnych z ostatnich lat. Książkę rozpoczyna omówienie historii badań jeziora Lednica (L. Burchardt) oraz walorów krajoznawczych i turystycznych zbiornika i jego otoczenia (W. Łęcki). Autorzy zwracają uwagę na wartości przyrodnicze badanego obszaru oraz na jego znaczenie historyczne związane z początkami Państwa Polskiego. Na Ostrowie Lednickim – największej wyspie zbiornika, a także na terenach otaczających zbiornik znajdują się liczne bardzo cenne obiekty zabytkowe. Autorzy wskazują na potrzebę ochrony jeziora i jego otoczenia.

W kilku rozdziałach scharakteryzowano tereny otaczające zbiornik. Obszernie zaprezentowano badania paleoekologiczne dotyczące m.in. przemian klimatyczno-roślinnych badanego obszaru (K. Tobolski). Następnie omówiono procesy glebotwórcze oraz właściwości gleb i ich rozmieszczenie w zlewni zbiornika (S. Drzymała i A. Mocek), współczesną florę naczyniową Lednickiego Parku Krajobrazowego (zróznicowanie geograficzno-historyczne flory, formy życiowe roślin, występowanie gatunków rodzimych i obcego pochodzenia, jak też gatunków zagrożonych i objętych ochroną) (Z. Celka, J. Chmiel i B. Jackowiak), wreszcie zmiany w zagospodarowaniu zlewni zbiornika (A. Grygorowicz).

Obszerna część książki dotyczy badań limnologicznych obejmujących występowanie w jeziorze Lednica różnych zgrupowań organizmów – makrofity, fitoplanktonu, zooplanktonu, bentosu i ryb. Scharakteryzowano też właściwości fizyczno-chemiczne wody i osadów dennych, oceniono zmiany stanu czystości wód jeziora, poddawanego w różnych okresach silnej antropopresji. Wskazano, że w ostatnich latach jezioro wykazuje symptomy poprawy jakości wody (J. Siepak).

Roślinność wodna i szuwarowa scharakteryzowana jest w kilku rozdziałach. Autorzy (M. Pelechaty i P. Susek) omawiają wyniki badań paleoekologicznych oraz współczesnych zapoczątkowanych przez prof. I. Dąmbką w 1967 roku i kontynuowanych w kolejnych latach. Podają wykaz zbiorowisk roślinnych w zbiorniku i opisują zróżnicowanie roślinności w obrębie jeziora. Szczególną uwagę zwracają na występowanie ramienic, wskazują na występowanie gatunków rzadkich i zagrożonych.

Praca zawiera liczne dane o występowaniu fitoplanktonu w ujęciu historycznym i współczesnym. Autorzy charakteryzują skład fitoplanktonu, jego liczebność i biomasę (B. Messyasz), podają wykaz taksonów (B. Messyasz, L. Brzeg) i zróżnicowanie florystyczne fitoplanktonu litoralu wokół wyspy Ostrów Lednicki (P. Owsiany i L. Burchardt). Na uwagę zasługują piękne i wartościowe merytorycznie zdjęcia skaningowe glonów i sinic planktonowych (L. Burchardt i P. Eloranta). Mniej liczne dane dotyczą występowania zooplanktonu. Na podstawie jednorazowych badań przedstawiono dane o liczebności i składzie gatunkowym Rotifera, Cladocera i Copepoda oraz porównano te dane z wynikami badań prowadzonych kilkanaście lat wcześniej (S. Cerbin i I. Wieścicka).

W czterech rozdziałach, których autorami są M. Antonowicz oraz M. Antonowicz i M. Michałkiewicz zawarto informacje dotyczące fauny dennej pochodzące z badań paleoekologicznych, jak też badań współcześnie występującego makrobentosu w litoralu, sublitoralu i profundalu zbiornika. Szczególną uwagę zwrócono na występowanie Mollusca.

Rozdział poświęcony ichtiofaunie zawiera dane z odłowów rybackich prowadzonych w jeziorze Lednica w okresie kilkunastu lat. Autorzy zwracają uwagę na duże fluktuacje w występowaniu poszczególnych gatunków ryb i zmniejszającą się ogólną wydajność rybacką (W. Andrzejewski i J. Mastysiński).

Przedstawione w książce badania prowadzone były przez wielu autorów w różnym czasie i w ramach różnych programów badawczych. Łączne ich przedstawienie nie jest więc proste. Stąd kolejne rozdziały różnią się znacznie tak pod względem zakresu tematycznego, jak też ilości zgromadzonego materiału dokumentacyjnego. Część z nich zawiera dane z wielu lat badań i szeroką ich dyskusję, inne – krótki opis analiz jednorazowych, czy też wykaz gatunków. Wydaje się, że niekiedy materiał został niepotrzebnie rozdrobniony. I tak na przykład sędzę, że mogłyby być połączone dwa rozdziały (tego samego autora) zawierające dane o fizyczno-chemicznych właściwościach wód jeziora. W dwóch rozdziałach umieszczono dane o występowaniu Mollusca na tych samych stanowiskach, w tym samym roku. Można było również częściowo połączyć dane o makrofitach zawarte w trzech rozdziałach. Takie połączenie dawałoby możliwość szerszej dyskusji porównawczej prezentowanych materiałów.

Książka jest wartościowym opracowaniem łączącym w sobie walory pięknego albumu i pracy ściśle naukowej zawierającej dobrze udokumentowane wyniki badań. Opracowanie odznacza się kompleksowością ujęcia wyrażającą się charakterystyką zarówno jeziora jak i terenów go otaczających na podstawie danych historycznych i współczesnych. Niewątpliwym walorem publikacji jest bardzo dobry materiał ilustracyjny, a szczególnie fotografie. Warto podkreślić, że książka jest też dostępna dla czytelnika zagranicznego. Opis wszystkich materiałów ilustracyjnych oraz pełne wersje większości rozdziałów zostały przedstawione również w wersji angielskiej (niektóre rozdziały mają streszczenia angielskie). Można się więc spodziewać szerokiego kręgu odbiorców książki.

Ewa Pieczyńska